

Lect. univ. dr. **Alina-Monica Axente**

Facultatea de Drept a Universității „Titu Maiorescu” din București

FIȘE DE DREPT PRIVAT ROMAN

Editura
Stamangiu
2023

CAPITOLUL 4. PERSOANE

I. *STATUS CIVITATIS.* *STATUS LIBERTATIS*

Capacitatea juridică

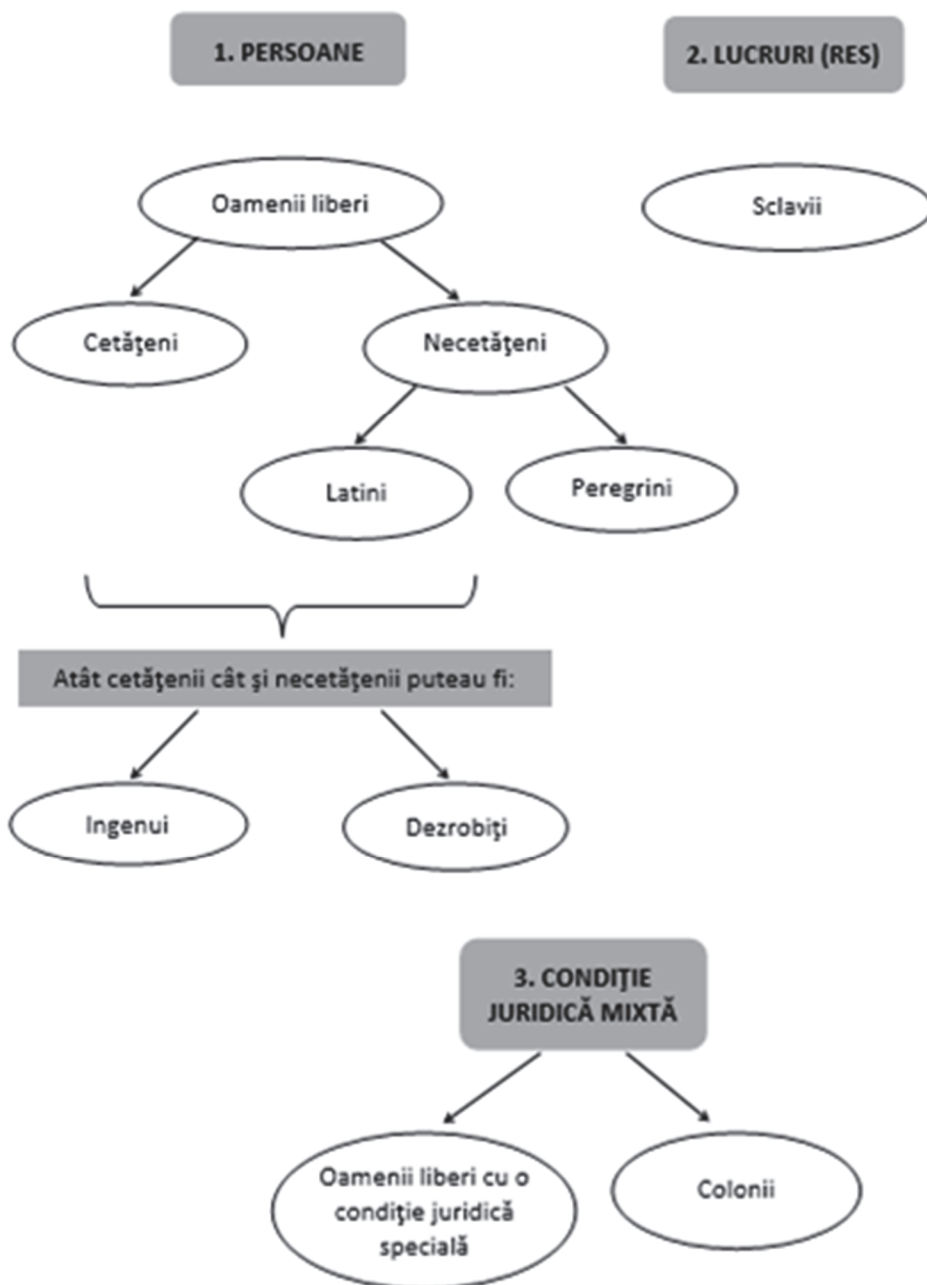
- Noțiunea de persoană din dreptul roman nu coincide cu cea din dreptul actual. Dacă în prezent toate persoanele sunt considerate subiecte de drept, romanii nu recunoșteau statutul juridic de persoană tuturor oamenilor, unii dintre ei (sclavii) fiind considerați *bunuri*.
- **Conținutul capacității (personalității)** nu avea un caracter unitar, iar raportat la criteriile anterior menționate, unele persoane aveau capacitate completă, iar alte persoane o capacitate limitată.
- **Singurii care aveau capacitate deplină** erau cei care îndeplineau, cumulativ, următoarele condiții:
  - ✎ ***status libertatis*** (aveau statutul de om liber);
  - ✎ ***status civitatis*** (aveau cetățenia romană);
  - ✎ ***status familiae*** (erau șefi de familie – *calitatea de pater familias*).

Din punct de vedere juridic, durata personalității nu coincidea întotdeauna cu durata vieții persoanei, suportând excepții care vizau atât momentul de început, cât și stingerea!

Limitele temporale ale personalității

Regula	
<ul style="list-style-type: none"> personalitatea oamenilor liberi începea la momentul nașterii și se stingea odată cu decesul persoanei respective. 	
Excepții	
Privind înființarea personalității	Privind stingerea personalității
<ul style="list-style-type: none"> când venea în ocrotirea intereselor sale, copilul conceput se considera născut. Personalitatea juridică începea înaintea nașterii ființei umane doar în situațiile în care prin aceasta respectivei persoane i se recunoștea un drept <ul style="list-style-type: none"> ☞ copilul conceput, dar nenăscut la data decesului tatălui său era considerat născut, pentru a nu fi exclus de la moștenire. 	<ul style="list-style-type: none"> Personalitatea putea continua o perioadă după moartea biologică – până la acceptarea succesiunii de către moștenitori. Personalitatea putea lua sfârșit chiar în timpul vieții unui om, prin capitis deminutio: <ul style="list-style-type: none"> ☞ Maxima – pierderea tuturor elementelor constitutive ale personalității. ☞ Media (minor) – pierderea cetățeniei romane (dar nu și a libertății). ☞ Minima – pierderea elementului <i>status familiae</i> (calitatea de șef de familie).

Condiția juridică a oamenilor

II. CETĂȚENII ROMANI

Secole la rând, romanii au păstrat cu strășnicie numai pentru ei avantajele care decurgeau din calitatea de cetățean, deoarece doar cetățenii romani se bucurau de plenitudinea drepturilor civile și politice.

Dobândirea cetățeniei romane

Moduri de dobândire a cetățeniei romane	
Prin naștere	<ul style="list-style-type: none"> • Copilul născut în interiorul căsătoriei civile romane dobândește condiția juridică a tatălui ⇒ copilul se naște cetățean roman. • Copilul născut în afara căsătoriei civile romane dobândește condiția juridică a mamei ⇒ dacă mama este cetățean roman și copilul se va naște cetățean roman.
Prin dezrobire	<ul style="list-style-type: none"> • Ca efect al manumisiunii – se obținea cetățenia romană. <ul style="list-style-type: none"> ✎ Libertul rămâne legat de fostul stăpân (patron) printr-o serie de obligații.
Prin naturalizare	<ul style="list-style-type: none"> • Prin votarea unei legi speciale de acordare a cetățeniei unor persoane determinate.
Prin beneficiul legii	<ul style="list-style-type: none"> • Străinii care solicitau dobândirea cetățeniei romane o puteau dobândi prin respectarea unor condiții legale.

Drepturile cetățenilor romani

Drepturile cetățeanului roman	
Drepturi civile	Drepturi politice
<ul style="list-style-type: none"> • <i>ius connubium (connubii)</i> – dreptul de a încheia o căsătorie valabilă conform cu <i>ius civile</i>. • <i>ius commercii (commercium)</i> – dreptul de a încheia acte juridice potrivit dispozițiilor dreptului civil. • Dreptul de a se folosi de <i>legis actio</i> era – în epoca veche doar cetățenii romani puteau deschide o legisacțiune. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>ius suffragii</i> – dreptul de a vota. • <i>ius honorum</i> – dreptul de a fi ales. • <i>ius militiae</i> – dreptul de a se înrola în legiunile romane. <ul style="list-style-type: none"> ☞ Romanii făceau distincție între soldații legiunilor romane și trupele auxiliare, cei dintâi dispunând de anumite beneficii.

Numele cetățenilor romani

Extrem de complex, compus din cinci elemente:	
<i>Praenomen</i>	Numele sub care cetățeanul roman era recunoscut în societate.
<i>Nomen gentilicium</i>	Numele ginții din care cetățeanul făcea parte.
Indicațiunea filiațiunii	Numele tatălui cetățeanului.
Indicațiunea tribală	Numele tribului din care cetățeanul făcea parte.
<i>Cognomen</i>	Porecla prin care cetățeanul era identificat în cercul de apropiați.